

A watercolor illustration of several purple flowers with green leaves, set against a light background. The flowers are rendered with soft, blended colors, giving them a delicate and artistic appearance. The leaves are a vibrant green, and the overall composition is centered and balanced.

Универзал ботаника

dr Vladimir Randelović, redovni profesor

Departman za biologiju i ekologiju PMF-a

Višegradska 33

tel. 533 015 lok. 155

E-mail: vladar@pmf.ni.ac.rs

Web: www.vladimirrandjelovic.com

Asistent:

dr Jelena Matejić

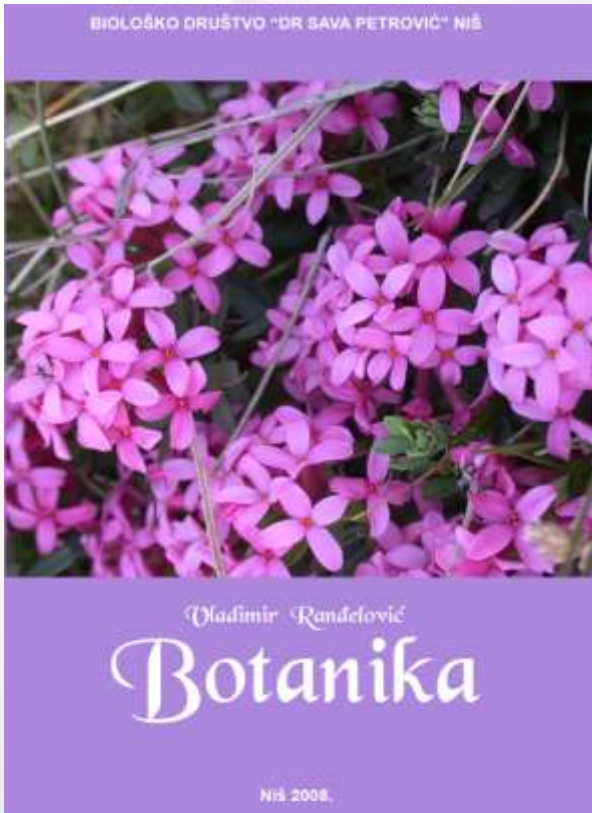

Literatura:

Vladimir Ranđelović, Marina Jušković, Bojan Zlatković (2006): Praktikum iz botanike, 1.

Vladimir Ranđelović (2008): Botanika. Biološko društvo "Dr Sava Petrović.

Radiša Jančić (2002): Botanika farmaceutika. Službeni list SRJ. Beograd.

Vladimir Ranđelović, Jelena Matejić, Zorica Mitić: Praktikum iz sistematike i ekologije lekovitih biljaka. Punta, Niš.

Miloje Sarić (ed.) (1989): Lekovite biljke Srbije. SANU, Beograd.

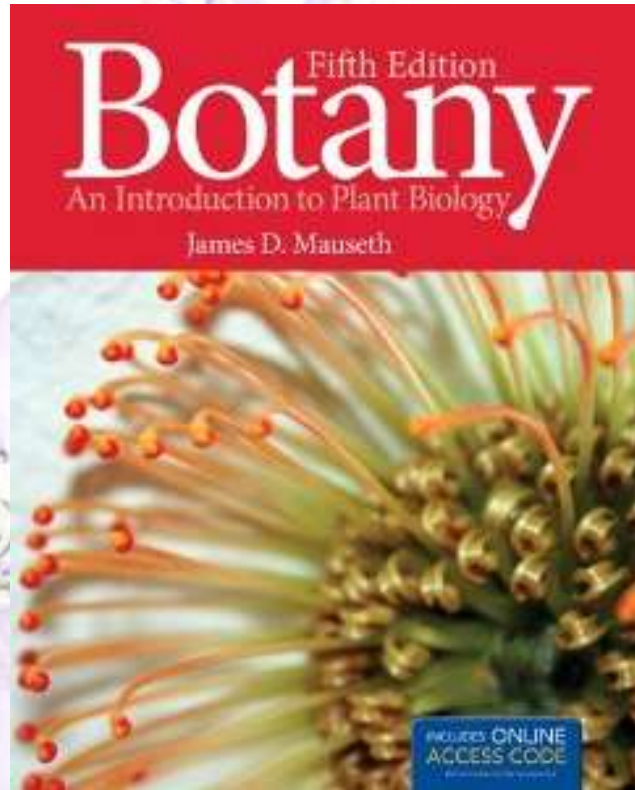
Flora Srbije, 1-10. SANU, Beograd.

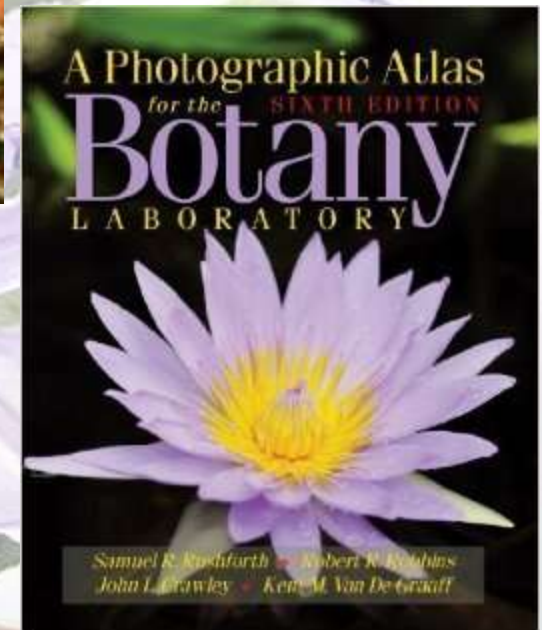
Recommended literature is:

Peter H. Raven, Ray F. Evert, Susan E. Eichhorn (2005): Biology of Plants. W.H. Freeman.

James D. Mauseth (2012): Botany: An Introduction to Plant Biology, 5th ed., Jones and Bartlett Learning, LLC.

Samuel R. Rushforth, Robert R. Robbins, John L. Crawley, Kent M. Van De Graaf (2012): A Photographic Atlas for the Botany Laboratory, 6th ed.

Predavanja

neobavezna/preporučljiva

Vežbe

obavezne/dozvoljen jedan izostanak

Terenska nastava

obavezna/Vlasina

Herbarska zbirka

herbarijum sa 60 lekovitih biljaka

Ispit

praktični/usmeni

Šta je potrebno za vežbe iz botanike?

- radna sveska (Botanički praktikum)
- obična olovka
- drvene bojice
- pinceta
- kapalica
- ručna lupa
- kutija žileta
- laboratorijska igla

Predispitne obeveze i sistem bodovanja

Aktivnost na predavanjima	8
Aktivnost na vežbama i terenu	8
Kolokvijum 1 (nakon prvih 6 vežbi)	10
Test 1 (nakon prvih 6 predavanja)	10
Kolokvijum 2 (nakon drugih 6 vežbi)	10
Test 2 (nakon drugih 6 predavanja)	10
Seminar	5

Završni ispit

Herbarijum	9
Praktični ispit	10
Usmeni ispit	20

Zbog čega je potrebno poznavati biljke?

Da li je farmaceutima potrebna BOTANIKA?

Značaj biljaka

Opšti

produkcija kiseonika
primarni producenti
fosilna goriva
fitosanacija vazduha i vode

Praktični

upotreba u ishrani
lekovite biljke
medonosne biljke
začinske biljke
ukrasne biljke
biljke kao bioindikatori
fitosanacija vazduha
prečišćavanje vode
građevinski materijal
tekstilna vlakna
biljni pigmenti
upotreba u kozmetici

LEKOVITE BILJKE

Digitalis feruginea

- ✎ **upotreba u dalekoj prošlosti (Kinezi, Indusi, Egipćani, Grci, Rimljani)**
- ✎ **Hipokrat (460-377)**
- ✎ **Dioskorid (I vek n. e.) *De materia medica***
- ✎ **Plinije Stariji (23-79) i Galen (131-201)**
- ✎ **srednji vek (manastiri)**
- ✎ **15-18. veka (L. Fuchs, A. Matthioli i dr.)**
- ✎ **Carl von Linne, Lavoisier, Priestly i dr.**
- ✎ **Josif Pančić, Sava Petrović**

- ✎ **narodna medicina (etnomedicina)**
- ✎ **upotreba u zvaničnoj medicini (fitoterapija)**
- ✎ **izrada lekovitih preparata (parafarmaceutika)**
- ✎ **izrada lekova (farmaceutika)**

Teucrium montanum

BOTANIKA – nauka o biljkama

Achillea clavенаe

- ✎ narodna iskustva i saznanja o biljkama
- ✎ Antoni van Lewenhoek (mikroskop)
- ✎ Robert Hooke (ćelija)
- ✎ Carl von Linne (naučna imena biljaka)
- ✎ Charles Darwin (evoluciono učenje)
- ✎ Gregor Mendel (genetika)

✎ **MORFOLOGIJA I ANATOMIJA BILJAKA**
(citologija, histologija, organografija)

✎ **FIZIOLOGIJA BILJAKA**

✎ **SISTEMATIKA BILJAKA**

(floristika, filogenija, taksonomija)

✎ **FITOHEMIJA, FITOGENETIKA**

✎ **MOLEKULARNA BIOLOGIJA**

✎ **GEOBOTANIKA (fitoekologija, fitogeografija)**

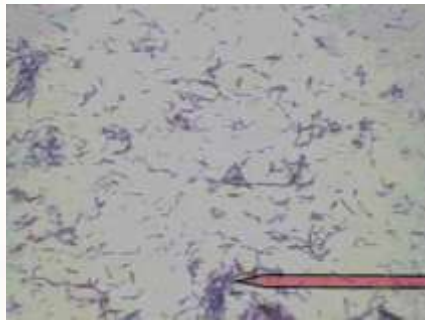
✎ **PALEOBOTANIKA I PALINOLOGIJA**

i dr.

**Satureja
subspicata**

POLOŽAJ BILJAKA U SAVREMENOM SISTEMU KLASIFIKACIJE ŽIVIH BIĆA

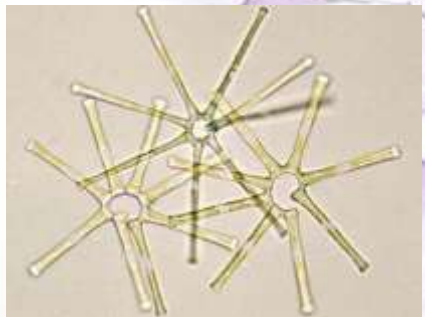
Monera

Protista

Animalia

Fungi

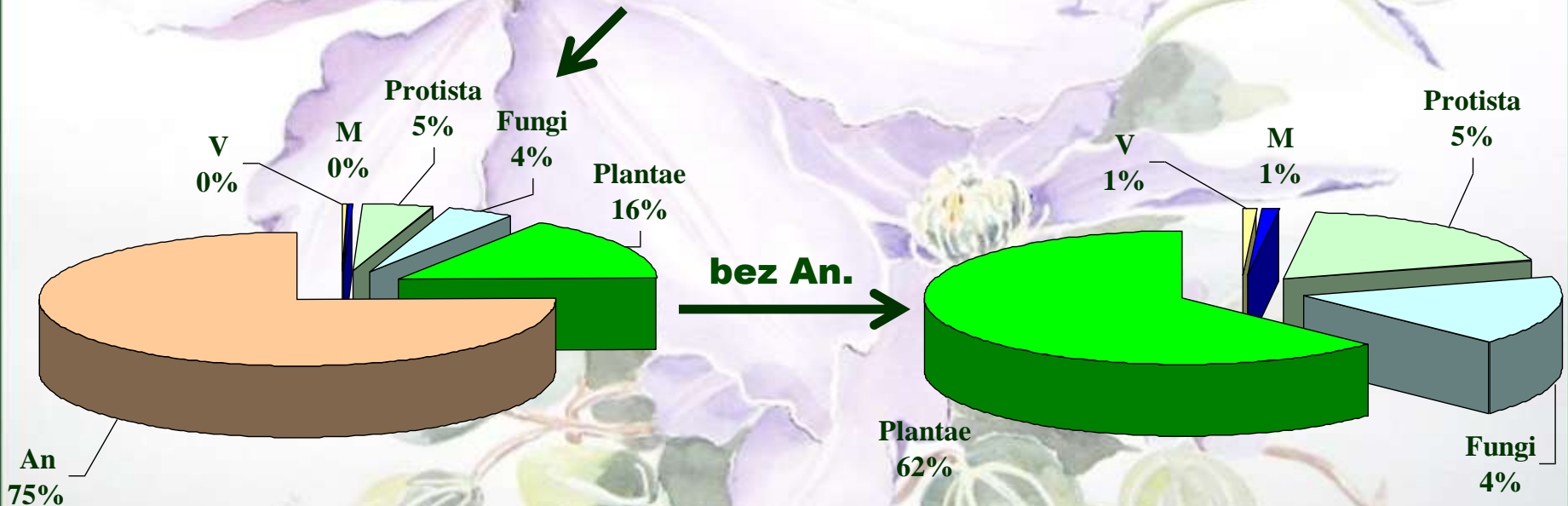
Pulmonaria officinalis

Plantae

BROJ VRSTA NA ZEMLJI

Carstvo	Poznato	Pretpostavljena gornja granica	Pretpostavljena donja granica
<i>Virusi</i>	4000	1000000	50000
<i>Monera</i>	4000	3000000	50000
<i>Protista</i>	80000	1200000	210000
<i>Fungi</i>	72000	2700000	200000
<i>Plantae</i>	270000	500000	300000
<i>Animalia</i>	1300000	10320000	2725000
Ukupno	1730000	18720000	3535000

POLOŽAJ BILJAKA U SAVREMENOM SISTEMU KLASIFIKACIJE ŽIVIH BIĆA

	Tip ćelijske organizacije	Hromozomi Jedro	Fotosint. pigm. Plastidi	Ćelijski zid
<i>Monera</i>	prokariotski jedno- ili višećelijski	DNK bez prot. j. bez omotača	bez ili hlorofil a p. odsutni	ne celulozni
<i>Protista</i>	eukariotski jednoćelijski	DNK sa protein. j. sa omotačem	bez ili hlorofil a, b i c sa ili bez plastida	odsutan ili celulozni
<i>Fungi</i>	eukariotski višećelijski	DNK sa protein. j. sa omotačem	bez pigmenata p. odsutni	hitinski
<i>Plantae</i>	eukariotski višećelijski	DNK sa protein. j. sa omotačem	hlorofil a, b, d i e svi tipovi plastida	celulozni
<i>Animalia</i>	eukariotski višećelijski	DNK sa protein. j. sa omotačem	bez pigmenata bez plastida	odsutan

KAKO PREPOZNATI BILJKE U MNOŠTVU ŽIVIH ORGANIZAMA?

Biljne ćelije sadrže pigmente hlorofil i karotinoide i obavljaju proces fotosinteze

Biljna ćelija je obavijena ćelijskim zidom

Biljke uzimaju mineralne materije iz spoljašnje sredine, a pre svega pomoću korena iz zemljišta

Biljke apsorbuju svetlosnu energiju i transformišu je u potencijalnu

Biljke stalno rastu, zahvaljujući prisustvu tkiva čije se ćelije stalno dele (meristem)

Kod biljaka se u toku života smenjuju dve faze razvoja – diploidna (sporofit) i haploidna (gametofit)

PREPOZNAJTE BILJKE

Morska sasa
ANIMALIA

Darlingtonia
PLANTAE

Koral
ANIMALIA

Morska sasa
ANIMALIA

Cryptocorine
PLANTAE

Elysia chlorotica
ANIMALIA

Cephalotus
PLANTAE

Ophrys
PLANTAE

KOLIKO STE USPEHA IMALI?

MORFOLOŠKA ORGANIZACIJA BILJAKA

Jednoćelijski oblik organizacije

Monadoidni

Rizopodijalni

Kokoidni

Phacus

Amoeba

Closterium

Hematococcus

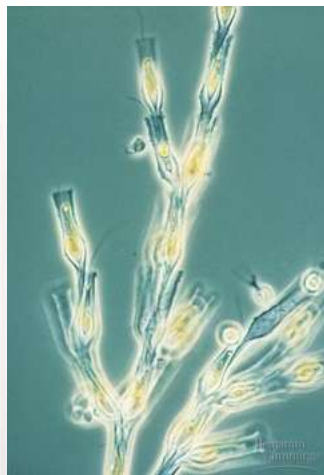
Kolonijalni oblik organizacije

Otvorene

Zatvorene

Nepokretne

Pokretne

Scenedesmus

Pediastrum

Volvox

Dinobryon

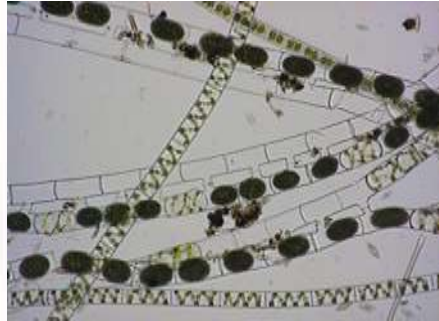
Monomorfne (sve ćelije iste)

Polimorfne (ćelije različite, podela rada)

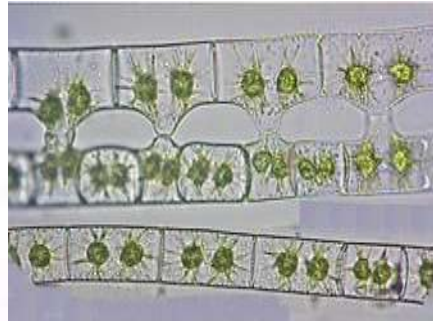
MORFOLOSKA ORGANIZACIJA BILJAKA

Višecelijski oblik organizacije - talus

Jednostavni trihalni

Spirogyra

Zygnema

Draparnaldia

Cladophora

Parenhimatični talus

Fucus

Laminaria

Caulerpa

Nitella

Sifonalni

Kormoidni

Prividno tkivo – plektenhim nastaje prepletanjem i slepljivanjem ćelija ili nizova ćelija. Može biti rastresit i zbijeni plektenhim (pseudoparenhim).

MORFOLOŠKA ORGANIZACIJA BILJAKA

Višećelijski oblik organizacije - kormus

Taloidni kormus

Conocephalum

Prave mahovine

Polytrichum

Sfagnoidne mahovine

Sphagnum

Vaskularne biljke

Papratnice

Gymnocarpium

Golosemenice

Abies

Linum tauricum

Cvetnice